

Alfred Hitchcock i TV: Rig og mærkværdig

Anders Bodelsen

I fjernsynets lille Hitchcock-serie i januar-februar med både film og TV-spil var »Rich and Strange« (Rig og mærkværdig) fra 1931 den egentlige nyhed. Den har ganske vist været vist på Filmmuseet for en del år siden, men for de fleste har den hidtil været en spændende titel og ikke andet.

Den lever op til sin titel. Den er meget 'rich', rig på indfald, frodig, morsom, til slut også spændende. Og den er 'strange', for så vidt den står en smule alene i Hitchcocks produktion. Den er et æventyr, omend den ikke netop rummer noget overnaturligt. Hovedtemaet er et ægteskabs udvikling under omstændigheder, som ligner de dejligste ønskers indfrielse, og som da også bringes i stand uden større detaljering: Et forskud på en arv, og vores unge par kan drage ud på den jordomrejse, som de tror er det der mangler i deres liv. Og som måske også er det.

Hitchcocks hustru, Alma Reville, har været med på manuskriptet, og i sin store samtale med François Truffaut fortæller Hitchcock, at ægteparret sammen tog på research før filmen blev optaget. Det er med til at forklare for mig, at den føles så personlig, skønt ikke spor privat.

NYE TEMAER OG BLINDE SPOR

Fred og Emily har været gift i otte år. Filmen handler om den kløe, som vi nu om stunder placerer i ægteskabets syvende år. Den handler om hvordan kærligheden prøves på erotikkens fristelser. Og hvordan forholder det sig med den kærlighed?

Til sin nye tilbeder på oceandamperen taler Emily om, at kærligheden er noget af en prøvelse. Det man er bange for – f. eks. døden – bliver man dobbelt så bange for, når man er to, siger hun. Alligevel anbefaler hun tilbederen at prøve kærligheden, og han tager positivt mod opfordringen – og lader sig forføre af Emily.

Fred overstår det anfald af søsyge, som har isoleret Emily så praktisk de første døgn – takket været et søsygemiddel, som en 'spinster', der ønsker at reducere damperens dameoverskud, har foræret ham; han falder for en smuk dame, der udgiver sig for at være prinsesse. Også i dette forhold er det kvinden, der er forføreren.

Der kan i denne forbindelse være grund til at hæfte sig ved en scene fra filmen, som vi ikke så i dansk TV, og som heller ikke Truffaut har set, skønt han har set to versioner af filmen. Det er Hitchcock, der genkalder sig den og bemærker, at den næppe ville kunne passere censuren i vor tid! Mon den virkelig passerede i 1932? Mon den eksisterer andre steder end i Hitchcocks erindring?

Den skulle vise hvordan Fred i en badescene dykker og fanges mellem prinsessens ben. Hitchcock taler om subjektivt kamera, Freds point of view, et dyk ned under vandoverfladen med kameraet, og han fortæller, at prinsessen klemmer Fred fast under vandet så længe, at han er lige ved at kvæles.

Scenen foregriber filmens udvikling – hvad enten den blev realiseret eller ej. Senere får Fred og Emily lov til at sejle deres egen sø, i bogstaveligste forstand, da det fragtskib, de må sejle hjem med, efter at de har spenderet alle pengene, er ved at synke. Her gennemlever de en nat, hvor de tror sig indespærrede i deres kahyt. Men næste morgen skinner solen ind gennem køjet, båden er ikke sunket endnu, de får en ny chance.

Filmen slutter usentimentalt med, at de er hjemme igen, radioen melder om uvejrløse og Fred rager op i ilden, men den idylliske samtale om det barn de venter ryger af sporet, for nu er det Emily, der stiller med ønsker: Et større hus! Mon livet bliver tre gange så tungt, når man er tre om det?

»Rich and Strange« er en film, hvor Hitchcock gennemprøver temaer, som er nye for ham og i nogle tilfælde nok blinde spor. Optakten, der i virtuos montage skildrer tredivernes 'lille mand' i hans hverdag, kan lede tanken hen på René Clairs »Leve friheden«: En endeløs række af kontormennesker, der med balletagtig præcision rejser sig i det øjeblik arbejdsdagen er slut, taktfast slår deres paraplyer op mod den engelske vinterregn. Fred skiller sig kun ud fordi hans paraply er gået i stykker. Hjemturen i det overfyldte tog er næsten chaplinsk, besværet med at folde en avis ud, den samme sure dame som offer hver gang Fred taber balancen.

Men efter denne optakt skiftes farcen ud med komedie. Det er snarere Lubitsch, man kommer til at tænke på, stilen er dog mindre poleret, skuespillerne slår ikke til, men den erotiske temperaturstigning under den kølige overflade er den samme. Billedmæssigt investerer Hitchcock allerede mere end Lubitsch, klipningen er dristigere, og selv om lydteknikken er primitiv er også lydideerne mere avancerede: Det er en interessant idé at ledsage scenen, hvor Emily forfører sin nye ven, med en musik, som hentes fra kahytten under den trappe, de to lige er gået op ad: Et par fulde sømænd, der spiller på harmonika. Dansemusikkens skiftende lydniveauer rundt omkring på skibet er også meget raffineret brugt til at binde de parallelle forførelseshistorier sammen, på een gang at skabe rumlig afstand mellem dem og sætte dem ind i en helt fast kronologi.

Og mens jeg er i færd med at blive mindet om det ene

Tre scener fra »Rich and Strange« – øverst Henry Kendall og Joan Barry i deres grå hverdag; derunder en karnevalsscene ombord på ocean-damperen, hvor Betty Amann (yderst til højre) tiltrækker sig ægte-mandens opmærksomhed, mens Percy Marmont (stående) sukker efter Joan Barrys opmærksomhed.

og det andet vil jeg nævne, at denne ægteskabshistorie forekommer mig uhyre Fitzgeraldsk – netop i sin ildevars-lende æventyrlighed – og at de natlige fester på dampe-ren kan pege helt frem til Fellini, ikke bare i deres musik, billedsprog og klipning, men faktisk også i deres blanding af fascination og småfrysende melankoli.

Men selvfølgelig peger filmen også frem mod kommen-de og mere helstøbte film i Hitchcocks egen produktion. Temaet med de isolerede helte, der helst vil ignorere en stadig mere truende verden, som på en eller anden måde står i forbindelse med deres private trusler, leder direkte frem til Hitchcocks politiske gysere, i den engelske pe-riode værker som »The Man who knew too Much« og »The Lady Vanishes«. Specielt vittigt – og meget kritisk over for britisk mentalitet – er de forkælede unge menneskers forhold til de kinesere, som faktisk viser sig at være yderst humane, skønt de spiser kattene om bord på den junke, som redder Emily og Fred fra druknedøden.

Det er tydeligt, at filmen har været for ambitiøs for sit budget, men ser man bare en lille smule historisk på den, gør det ikke så meget. Jeg kan heller ikke dele den kritik, som Hitchcock selv er på nippet til at bøje sig for, med hensyn til persontegningen. I et æventyr forenkler man den slags. Henry Kendall er rigtignok noget kedelig som Fred, men jeg synes Joan Barry som Emily har mere end tilstrækkelig af den kølige, blonde sensualisme, som Hitchcock senere skulle rendyrke yderligere. Hun får mig til at tænke på Eva Marie Saint i »North by Northwest«, næsten tredive år senere, og fotografen har lagt et prægtigt gyldent lys gennem spidserne af de krøller, som gar-nerer hendes selvbevidste lille ansigt.

»Rich and Strange« blev en fiasko, da den kom frem, og førte til en periode, hvor Hitchcock ikke fik tilfredsstillende opgaver. Den er en af de få film, hvis modtagelse har skuffet og tydeligvis også undret Hitchcock selv. Jeg forestiller mig, at han har lært umådelig meget af den – mere om publikum end om sig selv. Man kunne tænke sig, at dens skæbne på godt og ondt var medvirkende til at forvandle ham til en specialist – en mand, der placerede alle sine rige og sælsomme eksperimenter inden for meget snævre rammer.

»ALFRED HITCHCOCK PRESENTS«

I anden halvdel af halvtredserne lagde Hitchcock navn til en række 25 minutters novellefilm, under formuleringen 'Alfred Hitchcock Presents'. I langt de fleste tilfælde be-tød disse ord kun, at Hitchcock havde indtalt et par mi-nutters tekst før og efter historien. Men sytten af filmene

stod han faktisk selv som instruktør for, og af disse så vi seks – efter sigende de seks bedste – som et supplement til TVs serie af Hitchcock spillefilm i januar-februar.

I den pågældende periode (1956–59) instruerede Hitchcock en række af sine betydeligste film, blandt andet »Den forkerte mand«, »En kvinde skygges« og »Menneskejagt«. Det er svært at se en forbindelse mellem disse mesterværker og de små primitive TV-film.

Det fremgår klart af TV-filmene, at de ikke blot har skullet overholde visse formelle krav – korthed, gys med faste intervaller til reklamerne – men at de også har skullet være billige og hurtige at producere. Det er dekorations-spil med så få medvirkende som overhovedet muligt og absolut ikke budget til indviklede arrangementer.

INGEN EKSPERIMENTER

Jeg synes det ligner Hitchcock dårligt, at han ikke giver sig til at eksperimentere med hvad der ligger af muligheder i den bundne opgave. Men alt tyder på, at han har givet op fra starten. Disse små gysere er jo ellers ofte skrevne som 'kammerspil', og vi ved, at en af Hitchcocks forcer er den lille gruppe i det lukkede rum – tænk på slutningen af »Fuglene« – og registreringen af menneskelige spændinger ved hjælp af de meget præcist opbyggede blikretninger og synsvinkler. En historie som »Udsigt til regn« skulle faktisk rumme gode muligheder for udfoldelse af Hitchcocks virtuositet i 'kammerspillet's' beherskelse. Men det afvikles rutinemæssigt, og hvis man ikke vidste det, kunne man nok ikke gætte, at Hitchcock stod som instruktør.

»Ude at svømme« – efter en elegant lille gysernovelle af Roald Dahl – foregår om bord på en oceandamper, men rummer modsat »Rich and Strange« ikke en eneste scene, hvor bådens geografi udnyttes. »Giftslangen« – også efter en god Dahl-novelle – rummer tilløbet til et ægte Hitchcocksk motiv i skildringen af magtkampen mellem to mænd og den pirrende sløring af, hvem der har moralen på sin side. Men motivet droppes med et fnisende gys, da de 25 minutter er ved at være gået. Jeg gætter på, at det først og fremmest er tidsbegrænsningen, der har fået Hitchcock til at tabe modet eller eksperimenterelysten: For hvorfor ofre kunst og ulejlighed på et plot, hvis mennesker aldrig får kød og blod?

Det har åbenbart heller ikke været de bedste skuespillere Hitchcock har fået tilbudt. Men det forklarer stadig ikke helt, at han lader dem spille så bastant. Alle pointer sendes ind i kassen med en kraft, som var vi til friluftsteater. Man må have gjort sig meget pessimistiske forestillinger om et TV-publikums opmærksomhed og fatteevne i halvtredserne.

Alt i alt kan man godt hævde, at disse seks TV-film viser Hitchcock i færd med at prostituere sig selv. Tilsyneladende foregår denne prostitution uden større anger. I hvert fald afleverer mesteren sine små indledninger og afslutninger med et sorgløst og helt dilettantisk klovneri, som slet ikke lader ane, at han i netop disse år skabte sine amerikanske mesterværker om det rige og det mærkværdige liv. ■

Vincent Price og Alfred Hitchcock
klovner – til ære for fotografen –
i en pause under indspilningen af
TV-filmene »The Perfect Crime«.